

HORŠOV KOSTEL VŠECH SVATÝCH

Horšov byl nejpozději na počátku 13. století důležitým střediskem hospodářským, využívaným při správě starobylého pozemkového majetku pražských biskupů poblíž dálkové, tzv. Rezenské cesty, i církevním, neboť tehdy byl sídlem arcijáhna. Velké stáří Horšova a jeho někdejší význam připomíná název sousedního města Horšovský Týn, kdysi hrazeného biskupského sídla na levé, tedy horšovské straně řeky Radbuzy.

Kostel Všech svatých v Horšově, jehož dnešní podoba je výsledkem několika stavebních etap s uplatněním románské, gotické a barokní architektury, je kulturní památkou. Má obdélnou plochostropou loď, v jejímž jihozápadním koutu se tyčí hranolová věž, polygonálně ukončené presbyterium s opěráky, sakristií (kaplí sv. Barbory), umístěnou po straně presbyteria, a západní vstupní předsíň. V západní části lodi se nalézá dvoupatrová hudební kruchta, jež zahrnuje prostory pod koutovou věží sklenuté v přízemí a patře křížovou klenbou bez žeber. Presbyterium je opatřeno žebrovými klenbami – dvěma poli klenby křížové a paprščitou klenbou v závěru. V sakristii pravouhlého půdorysu se uplatňuje rovněž křížová žebrová klenba. Malebný vzhled památky umocňují vysoké sedlové střechy nad presbyteriem a lodí, hladký štít západního průčelí s koutovou věží a strmá stanová střecha věže s lucernou.

Románský kostel

Románský kostel v Horšově vznikl přibližně v 2. polovině 12. nebo na počátku 13. století jako podélná jednolodní svatyně, opatřená nejspíš apsidou, popřípadě pravouhlym závěrem na východní straně. Na takové půdorysné a prostorové uspořádání stavby poukazují poměrně rozsáhlé pozůstatky jejího vsílého zdiva provedeného z velkých žulových kvádrů o délce až 1,2 m a výšce běžně 0,3–0,5 m.

Pohled od východu. (Foto z r. 1951)

Titulní strana: Pohled od severozápadu. (Foto z r. 1951)

Pohled z lodi do presbyteria. (Foto z r. 1951)

Téměř v celém rozsahu dosud existuje jižní a západní obvodová zeď někdejší chrámové lodi o světlé šířce 5,2 m a celkové délce odhadem 12 m, včetně západní štítové zdi její sedlové střechy a půlkruhové sklenutého, nejpozději v době barokní zazděného okna, jež osvětlovalo loď od jihu. Výška jižního průčelí románské lodi činila zhruba 7,7 m. Hranolový pilíř volně stojící v jihozápadním koutu lodi dnešního kostela, dva půlkruhové klenební pasy vybíhající z tohoto pilíře v příčném a podélném směru a jimi v poloze pod koutovou věží vynesená bezžeborná křížová klenba s čelnými oblouky opět půlkruhového tvaru, s mírně stoupajícími vrcholnicemi a konkávní, jakoby rotační plochou ve vrcholu, to vše tvořilo kdysi součást zděné konstrukce románské tribuny.

Křížová klenba v patře věže je provedena obdobně jako klenba v jejím přízemí a na severní straně ji podpírá původní půlkruhový klenební pas. Hypoteticky lze tedy soudit, že tribuna románského kostela byla podklenuta a sklenuta dvěma poli bezžeborné křížové klenby, oddělenými navzájem klenebním pasem.

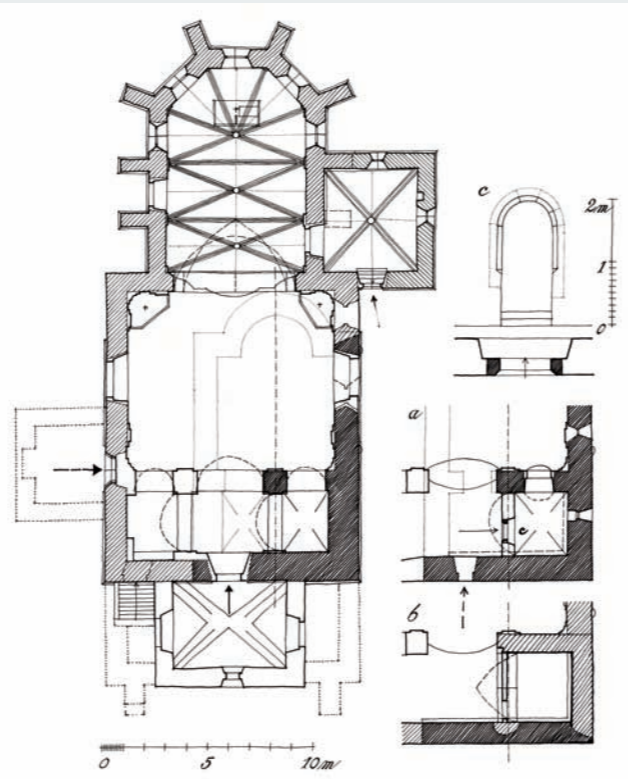
Patro věže ohraničuje na východní straně zeď o tloušťce 1 m, v níž se dochoval, částečně zakryt a upraven při barokizaci interiéru kostela, půlkruhové sklenutý otvor na způsob vysokého okna, široký takřka 1,4 m. To pravděpodobně znamená, že románskou tribunu, jež byla osvětlena z jižní strany dosud existujícím okénkem, umístěným směrem dovnitř v pravouhlé nice, oddělovala od prostoru lodi zeď. Pouze tušíme, že mohla být opatřena dvěma snad symetricky umístěnými otvory – buď okny, jejichž prostřednictvím by vznikl průhled z tribuny do chrámové lodi a dále k hlavnímu oltáři, anebo jedním oknem a průchodem na schodiště, jež by provozně propojilo tribunu s přízemím kostela.

Předpokládána uzavřenost tribuny románského kostela v Horšově, jak je v různých obměnách stavebního a provozního uspořádání tribuny a západní hranolové věže románského kostela lépe známa odjinud (Vinec, Mírotice, Idensen v Dolním Sasku nebo Kosčicelec Kujawski v Polsku a d.), souvisela nejspíš s potřebou vysluhovat na tribuně soukromé bohoslužby pro arcijáhna, popřípadě pražského biskupa, pokud do Horšova zavítal. Nálezem v podstřeší

západní předsíně dnešního kostela, kde se dochovala spodní část původního portálu osazeného v kvádrovém zdivu, bylo prokázáno, že románská tribuna byla přístupná zvenčí v úrovni své podlahy.

Nevíme, zda se nad tribunou tyčila románská věž (zvonice). Má to souvislost s obtížným rozlišením původního zdiva od zednické práce z doby gotické přestavby kostela, jež se vyznačuje druhotným použitím románských žulových kvádrů v mladším lomovém, ale rovněž v rádkovém zdivu.

Umístění středověkého obydlí arcijáhna v Horšově poblíž kostela by bylo logické, ale není o něm zatím nic bližšího známo. Dílčí archeologický výzkum provedený v roce 2005 ve vzdálenosti zhruba 10,5 m směrem na severozápad od stavby kostela poukázal na existenci dřevěné zástavby v této poloze snad již v 10. století, v každém případě v 12. a 13. století.

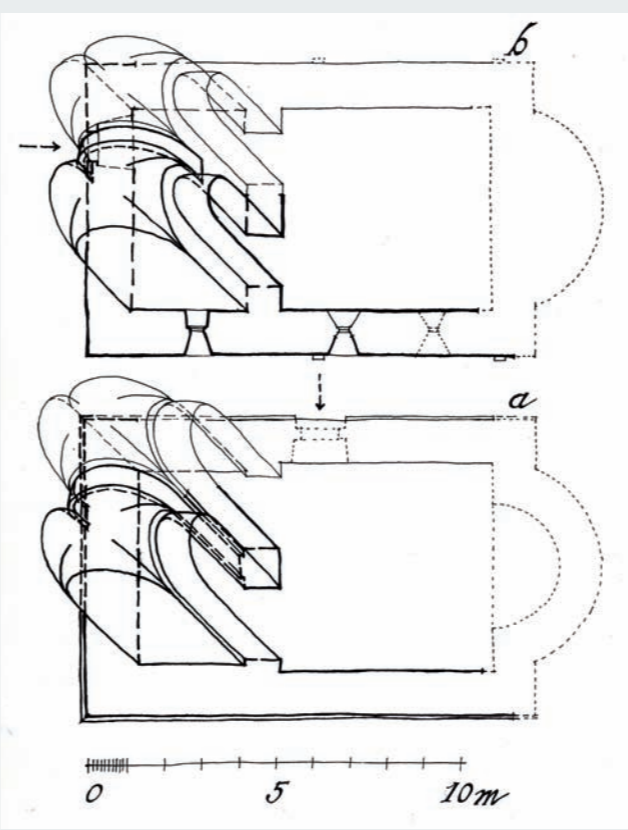
Půdorys přízemí, půdorys střední a jihozápadní části hudební kruchty (a), půdorys 2. patra věže včetně sousedního štítu (b), schéma románského portálu osazeného druhotně na tribuně, jenž vede do 1. patra věže (c). Hustou šrafruou je vyznačeno románské zdivo a řídkou šrafruou zdivo z doby gotické. Barokní stavební etapa nemá zvláštní grafické pojednání. Tečkovanou čarou v podlahové ploše lodi kostela je vyjádřen možný půdorys románské svatyně. Tečkovanou čarou vně stavby jsou zakresleny základy zaniklé severní vstupní předsíně a základy pro objekt neznámého účelu, nalézající se pod zemí na západní straně kostela.

Gotická přestavba

Gotická přestavba kostela proběhla v době kolem roku 1363. Zatímco pětiboce ukončené presbyterium tehdy vzniklo jako nové dílo s uslechtilými proporcemi vnitřního prostoru, při stavbě lodi o rozponu 9,8 m gotický mistr využil co nejvíce zdiva románské svatyně, pokud mělo po stránce ušnosnosti jeho důvěru a nepřekáželo mu v záměru tuto svatyni rozšířit na severní stranu, zvýšit ji a podstatně prodloužit. Hospodárné zacházení se současně týkalo nejen dávno předtím vykonané zednické práce, ale i stavebního materiálu. Svědčí o tom zejména severní obvodové zdivo lodi a přilehlá část její západní zdi v rozsahu rozšíření lodi románského kostela, kde jsou skryty pod omítkami velké souvislé plochy rádkového zdiva provedené z druhotně použitých žulových kvádrů.

Pohled na část jižního průčelí lodi před obnovou fasád. Je dobře patrné například umístění barokního kasulového okna na místě vysokého gotického okna, zazděné románské okno (vlevo) a zazděné gotické okno (zcela vpravo), románské kvádrové zdivo, románské okno v patře pod koutovou věží (na tribunu; zcela vlevo) a torza dvou konzol v úrovni okapu průčelí zaniklé románské svatyně. (Foto z r. 2001)

Rekonstrukce půdorysu a soustavy kleneb západní tribuny románského kostela; přízemí (a), úroveň západní tribuny (b). Tučnou čarou zakresleny existující románské zděné konstrukce, tenkou čarou zachycena představa o románském zdivu, které zaniklo. Zdivo, o němž není vůbec nic známo, je vyznačeno tečkovaně.

V severním průčelí lodi se nalézá gotický portál, zčásti zazděný v barokním období a kdysi chráněný ještě gotickou, nebo renesanční vstupní předsíní se sedlovou střechou. Společně s protáhlymi, dvojitě vyžlabenými žebry klínového průřezu a dvěma římsovými konzolami klenby v presbyteriu dnes nejlépe vyjadřuje uměleckou úroveň a způsob zpracování článků architektury příznačných pro gotickou přestavbu kostela, jež se dochovaly pouze v omezeném

Bývalý (gotický) vstupní portál na severní straně lodi kostela. (Foto z r. 1958)

rozsahu. Portál je vytesán z jemnozrného pískovce. Ostění má měkce modelované s využitím obých prutů, výžlabků a tvaru hruškovce, vybíhajících přímo ze šikmé horní plochy půdorysně třikrát zalamovaného soklu. Hladký tympanon vložený do hrotitého oblouku portálu a opatřený po stranách čtvrtkruhové (konvexně) zaoblenými konzolkami představuje dílčí znak umělecké příbuznosti gotického portálu v Horšově s obdobně řešenými vstupními portály několika dalších kostelů v západních Čechách, pocházejícími přibližně z 2. třetiny a 2. poloviny 14. století (Plasy, Žďár u Blovic, Bukovec, Stanětice, Hradec u Stoda, Újezd Svatého Kříže, Starý Plzenec a d.). K vytříbené gotické kamenické práci na horšovském portálu kdysi patřila ještě římsa lemující vnější obvod jeho oblouku, která zanikla nejpozději v období baroka.

Krovy stěch nad presbyteriem a lodí pocházejí z roku 1363, jak vyplývá z dendrochronologické analýzy. Mají téměř shodnou původní hambalkovou soustavu, která se skládá z příčných vazeb osazených na pozednicě v hustém sledu za sebou a tvořených vazným trámem a párem krokví, jež jsou rozeprěny hambalkem (v krovu nad lodí hambalky umístěnými ve dvou úrovních), vyztuženy v příčném směru velkým (tzv. ondřejským) křížem a opatřeny patními vzpěrami. Na jednotlivých vazbách lze pozorovat tesařské značky na způsob římských číslic a dalších, individuálně pojatých symbolů. Zespoda byla na vazné trámy krovu nad lodí přibita prkna tvořící v gotickém období její plochý strop. Některá z nich, dokonce i zdobená polychromní malbou s využitím stylizovaného rostlinného dekoru, se dochovala v druhotně, popřípadě převrácené poloze v podbití dnešního – barokního stropu lodi, jehož trámy byly vloženy mezi vazné trámy gotického krovu dodatečně tak, aby nový plochý strop na krovu konstrukčně už nezávisel.

Podle vzájemného uspořádání krovu nad lodí, zdiva koutové věže a západního štítu kostela lze usuzovat na časovou posloupnost vzniku těchto konstrukcí na gotické stavbě. Jako první byly osazeny

podvojně pozednice s vaznými trámy a sestrojeny a vztyčeny příčné vazby krovu. Věž, otevírající se na severní straně do púdního prostoru lomeným klenebním pasem – jedna pata pasu je vetknuta do kvádrového zdiva někdejšího západního štítu románské svatyně, využitého v celé jeho tloušťce pro nasazení vysoké štítové zdi provedené z lomového kamene –, vznikla teprve následně. Jednotlivé konstrukční prvky krovu byly přitom ponechány na svém místě a v důsledku toho zapojeny do tělesa věže a částečně obezděny.

Obdélníková okna s bohatě tvarovaným pískovcovým ostěním a dělicím křížem, jimiž je opatřeno nejvyšší patro věže určené pro zavěšení zvonů, mohla být původně zhotovena pro architektonicky náročnou gotickou stavbu obytného nebo jiného světského účelu spíš než pro zvonici kostela. Zda tomu bylo skutečně tak, lze však dnes sotva již prokázat.

Dílem, s nímž se na rozdíl od koutové věže při přestavbě kostela kolem roku 1363 nepočítalo, byla sakristie. Je to zřejmě ze způsobu jejího připojení k jižní straně presbyteria, kde bylo zčásti osekáno zdivo opěráku v místě pro navázání východní zdi sakristie, zatímco další opěrák, jenž by v prostoru sakristie překážel, musel být zbourán celý. Sakristie však vznikla asi bezpochyby ještě ve 14. století, nejpozději do husitských válek.

Zatím blíže neznámý zůstává účel objektu, jenž měl pravouhlý půdorys zvenčí o rozměrech 4,8–5 × 12 m, byl snad dodatečně připojen k západnímu průčelí lodi gotického kostela na celou její šířku a zanikl nejpozději v době výstavby dnešní barokní vstupní předsíně. S velkou pravděpodobností se však nejednalo o románský objekt.

Barokní přestavba

Poslední významné stavební změny kostela v Horšově, nově vysvěceného v roce 1745, jsou vrcholně barokní z doby kolem roku 1740. Navenek se uplatňují jenom dílčím způsobem jako například dvěma kasulovými okny, jimiž je osvětlen prostor lodi,

Pohled z presbyteria do lodi na západní hudební kruchtu. (Foto z r. 1951)

nebo oknem téhož tvaru umístěným na severní straně presbyteria. Naproti tomu uvnitř kostela, zejména v lodi, přikročilo se tehdy k poměrně rozsáhlým úpravám, v jejichž důsledku vznikl nový, umělecky působivý barokní interiér. Lze v něm pozorovat dobovou snahu po zdobnosti, barevném účinku, monumentalitě a zdánlivém pohybu v architektuře, jakož i po pohledovém skloubení starších částí stavby s dodatečně vkládanými konstrukcemi a články barokní architektury. Svislé členění stěn lodi tvoří svazkové a sdružené pilastry se zjednodušenými korintskými hlavicemi, spočívající na vysoké zalamované podnoží a opatřené nástavci (úseky zalamovaného kladí) s průběžnou římsou. Při pohledu vzhůru na plochý barokní strop strhává na sebe pozornost velké štukové zrcadlo ve zdobně vykrajovaném rámu a s malovaným páskovým ornamentem.

Aby se dosáhlo dojmu souměrnosti u vestavby hudební kruchty, byla kruchta uspořádána nad trojčetným půdorysem v přízemí, přičemž její severní obdélné pole s plochým stropem má stejnou šířku jako protilehlé pole jižní, tvořené zděnými konstrukcemi tribuny románské svatyně. V prvním i druhém patře dnešní kruchty se trojčetnost v prostorovém řešení již neopakuje. Barokní mistr však navodil zdání opaku a kruchtu pro pohled od hlavního oltáře rozdělil souměrně podle svislé osy do třech polí párem svazkových pilastrů vytvořených ve vysokém řádu. Témuz záměru podřídil další architektonické členění, když starý průhled z klenuté místnosti pod koutovou věží (původně jižní část románské tribuny) nechal směrem do lodi upravit a opatřit slepým segmentovým obloukem, jenž je proveden mezi sousedními pilastry a podobá se stlačenému oblouku nad průhledem umístěným na opačné (severní) straně prvního patra kruchty. Projevem umění obratného barokního

Pohled na západní stěnu sakristie s pozdně gotickými malbami o sv. Barboře z doby kolem roku 1489. (Foto z r. 2005)

Pohled na východní stěnu sakristie s gotickými malbami různého stáří. Vlevo od okna je vyobrazen archanděl Michael, jak váží duše (tzv. Psychostasis); jde o vyjádření biblické myšlenky o posmrtném odměňování dobrých a naopak trestání zlých lidských skutků při Posledním soudu (miska vah s hříšníkem obtěžkaná jeho zásluhami klesá dolů navzdory snahám dábla na druhé straně tento výsledek zvrátit; část malby s ďáblem už není dobře čitelná). (Foto z r. 2005)

mistra jsou i půdorysně zprohýbané balustrády v prvním patře a ve středním poli druhého patra hudební kruchty nebo bohatá štuková výzdoba na spodní ploše barokně upraveného triumfálního oblouku a na ostění oken v lodi i presbyteriu.

Ohradní zeď hřbitova kolem kostela byla buď nově postavena, nebo opravena a prodloužena v období let 1640–1641. Raně barokní brána na hřbitov s půlkruhovým obloukem směrem do návsi a zdobným štítovým nástavcem s volutami a mariánským obrazem pochází asi ze stejné doby, nebo je o něco málo mladší.

Nástěnné malby a historický mobiliář

V sakristii se dochovala cenná gotická výmalba, pořízená z větší části na náklad Dobrohosta z Ronšperka v roce 1489. Malby jsou poněkud rustikální, ale představují barevně působivý dekorativní celek. Na východní stěně lze spatřit pozůstatky zobrazení Bolestného Krista s nástroji jeho utrpení, Panny Marie ve slunci oděné, sv. Kryštofa a archanděla Michaela, jak váží duše (Psychostasis). Na jižní stěnu malíř namaloval výjevy mariánského a christologického cyklu. Stěnu západní a severní pak využil pro podrobné znázornění legendy o sv. Barboře v celkem dvaceti pěti obrazech, umístěných ve čtyřech pásech nad sebou. Cyklus začíná výjevem z domu Barbořina otce, Dioscura. Následují scény se stavbou paláce, v jehož věži si Barbora nechala zřídít třetí okno do své komnaty jako připomínku na Nejsvětější Trojici, a s útekem Barbory a jejím dostižením na hoře, kde pastýři pasou svá stáda. Malba v třetím pásu západní stěny líčí předvedení Barbory před

vladaře Marciana, bičování svěťce a návštěvu Krista v jejím vězení. Ostatní scény detailně znázorňují vyslychání, mučení, smrt stětím a oslavení sv. Barbory. Klenební kápě sakristie jsou zdobeny jinou, poněkud prostší a pouze torzálně dochovanou pozdně gotickou malbou, jež zobrazovala sedící postavy čtyř církevních otců (sv. Ambrože, sv. Augustina, sv. Jeronýma a sv. Řehoře) s nápisovými páskami a symboly evangelistů (andělem, lvem, býkem a orlem).

Pozdně gotické úpravy se neomezily jen na sakristii. Nejspíš do poslední čtvrtiny 15. století lze časově zařadit i malbu na klenbách v presbyteriu, jež byla odhalena teprve nedávno během restaurování interiérů kostela. I přes její značné poškození je dobře patrné, že kdysi tvořila tematicky výpravné dekorativní dílo, zobrazující na klenebních kápích cyklus světců (na klenební kápi přiléhající k triumfálnímu oblouku lze vidět zobrazení sv. Barbory, jak drží v ruce kalich s hostiemi) a další náměty jako například symboly evangelistů nebo anděly s nástroji Kristova utrpení.

Pozdně gotický je rovněž zvon zavěšený ve věži, opatřený reliéfním nápisem, jenž je proveden gotickou minuskulí ve dvou řádkách. Celý nápis lze číst takto: * quatuor * rivan + matheus * marcus * lucas * yohannes [/] magyster * petrus [.]

Vnitřní vybavení kostela barokním mobiliářem, jehož ucelené části byly pořízovány postupně v období let 1740 až 1779 – hlavní oltář byl vysvěcen v roce 1745, boční oltář Panny Marie v roce 1747 a boční oltář sv. Anny v roce 1773(?); v roce 1779 byly pořízeny varhany, zatímco kazatelna pochází snad již z roku 1740 – působí společně s dobovými úpravami stavby v jednotném, slavnostním účinku vrcholně barokního chrámového interiéru. Zejména monumentální hlavní oltář s retabulem na způsob sloupové architektury s postranními portály, oba boční oltáře baldachýnového typu a kazatelna se vyznačují velkou výpravností sochařské a dekorativní řezbářské práce.

Krov nad lodí s průhledem do krovu nad presbyteriem. Oba krovny, pocházející z doby kolem roku 1363, odděluje navzájem štítová zeď s původním vynásecím klenebním pasem. (Foto z r. 2006)

Obnova památky a její nové využití

Kostel v Horšově přešel v zuboženém stavu na stát v roce 1996. Obvodový plášť a střechy kostela se tehdy rozpadávaly, vzácné gotické krovny stály na pokraji své zkázy. Zemní vlhkost ničila nástěnnou výmalbu v sakristii. Veškerý historický mobiliář se blížil k hranici svého rozkladu. Některé prvky původní sochařské a uměleckořemeslné výzdoby interiéru ukradli zloději. Ohradní zeď hřbitova byla hned na několika místech zřícená.

Památková obnova začala v roce 2001 zejména statickým zajištěním stavby a opravou krovů a střech. Při opravách gotické tesařské práce nakonec převážil restaurátorsko-konzervační přístup nad nešetrnými zásahy běžné stavební výroby. V roce 2003 následovala obnova omítaných fasád. Pokud jde o věž, staré omítky byly zpevněny a v místech, kde se žádné nedochovaly, vznikly

omítky nové při snaze napodobit složení, způsob zpracování a povrchovou úpravu originálu. U ostatních fasád se postupovalo jinak: torza starých omítek byla zpevněna a přes ně byla přetažena jako ochranná vrstva nová vápenná jednovrstvá omítka, probarvená pískem a bez svrchního nátěru. Přitom byl rehabilitován jen náznakem barokní systém rytého členění fasád; na rekonstrukci jejich historické červenobílé barevnosti už nedošlo. Interiér byl restaurován ve snaze uchovat vzhled památky z 2. poloviny 18. století. Výjimku tvořila klenba v presbyteriu s nálezy zbytků pozdně gotických maleb, které byly zpevněny a pohledově se uplatňují jako součást dnešního interiéru. Předmětem restaurování se staly nejen všechny oltáře, kazatelna a varhany, ale i kostelní lavice, zpovědnice a další inventář. V roce 2005 byla opravena hřbitovní zeď včetně brány na hřbitov. Ve stejném roce obnova památky skončila provedením venkovních úprav včetně osvětlení.

Náklady na celkovou památkovou obnovu kostela v Horšově v období let 2001–2005 neslo Ministerstvo kultury společně s Národním památkovým ústavem v rámci programů záchrany architektonického dědictví a restaurování movitých kulturních památek. Od roku 2005 je kostel zpřístupněn pro veřejnost. Konají se v něm prohlídky s odborným výkladem, přičemž je možné zavítat i na půdu s unikátními gotickými krovny. Příležitostně památka slouží opět bohoslužbám, pro svatby a také jako místo pro pořádání svátečních koncertů a výstav.

Hlavní oltář z roku 1745. (Foto z r. 2005)

The All Saints church at Horšov

The All Saints church at Horšov is a listed cultural monument. Its current look is the result of several construction stages encompassing features of the Romanesque, Gothic and Baroque architecture. Built of granite ashlars and provided with the west tribune, the Romanesque shrine came into existence sometime in the second half of the 12th century or in the early 13th century. Around 1363 it was remodelled in the Gothic style. From those times, the roof trusses above the church nave and presbytery have survived. Both the remodelling in 1740 and somewhat later Baroque furnishings in the interior gave the monument its current look. The church's sacristy features remarkable late Gothic mural paintings, representing – among others – the legend about St Barbara in 25 images. Between 2001 and 2005, the church

at Horšov underwent a comprehensive preservation-minded rehabilitation. Since 2005 the church has been opened to the public, hosting cultural events as well.

Die Allerheiligenkirche in Horšov

Die Allerheiligenkirche in Horšov ist ein unter staatlichem Schutz stehendes Kulturdenkmal. Ihr gegenwärtiges Aussehen ist das Ergebnis von mehreren Bautappen, bei denen die Elemente der romanischen, gotischen und barocken Architektur zum Vorschein kamen. Das aus Granitquadern ausgemauerte romanische Heiligtum, das mit der Westtribüne versehen wurde, entstand irgendwann in der zweiten Hälfte des 12. Jahrhunderts oder am Anfang des 13. Jahrhunderts. Im gotischen Stil wurde die Kirche in der Zeit um 1363 umgebaut. Aus jener Zeit blieben die Dachstühle über dem Kirchenschiff und dem Presbyterium erhalten. Sowohl die bauliche Instandsetzung im Jahre 1740 als auch die etwas jüngere Barockausstattung des Innenraums gaben dem Denkmal sein gegenwärtiges Aussehen. In der Sakristei der Kirche sind bemerkenswerte spätgotische Wandmalereien zu sehen, die unter anderem die Legende über die heilige Barbara in 25 Bildern darstellen. Zwischen 2001 und 2005 machte die Kirche in Horšov eine umfangreiche denkmalgerechte Wiederherstellung durch. Seit 2005 ist die Kirche für die Öffentlichkeit zugänglich und bietet Kulturprogramme an.

Detail nástěnné malby v sakristii – scéna Předvedení sv. Barbory před vladařem Marciana. (Foto z r. 2005)

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV
ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ
V PLZNI

HORŠOV – KOSTEL VŠECH SVATÝCH

Kulturní památka

V roce 2013 vydal Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni, Prešovská 7, 306 37 Plzeň.

1. vydání

Edice *Památky západních Čech*. Populárně naučná řada. Sv. 3.

Text, zaměření a historický rozbor stavby, kresby: Jan Kaigl
Fotografie: z archívů Národního památkového ústavu a archivu autora
Redakce a překlad: Karel Matásek

© Národní památkový ústav, 2013 (dotisk 2015)
ISBN 978-80-85035-42-1

Grafická úprava a tisk:

TISKÁRNA BÍLÝ SLON s. r. o., Škroupova 11, 301 00 Plzeň

Neprodejné

HORŠOV

KOSTEL VŠECH SVATÝCH

Kulturní památka